

за якими передбачається виконання лабораторних занять з використанням елементів наукових досліджень є оптимальною формою створення зацікавленості студентів до наукової творчості. При виконанні таких робіт студент самостійно складає план виконання роботи, підбирає необхідну літературу, проводить математичну обробку та аналіз результатів, оформляє звіт.

Іншою формою науково-дослідницької діяльності студентів є робота яка виконується за індивідуальним планом під керівництвом наукового керівника (викладача кафедри). Основним завданням НДРС є навчання студентів навичкам самостійної наукової роботи, ознайомлення з реальними умовами праці в лабораторіях, в наукових колективах. У процесі виконання навчальних досліджень майбутні фахівці вчать користуватися приладами і обладнанням, самостійно проводити експерименти. Зібрані матеріали в ході вивчення й аналізу наукової літератури з обраної проблеми, відпрацювання методики та технології дослідження створюють основу для участі студентів у наукових конференціях. Обговорення результатів робіт, визначення кращих доповідей та обрання переможців відбувається студентським товариством, що розвиває у студентів вміння вести дискусію, висловлювати власну думку та відстоювати позицію.

Наукові лабораторії і гуртки, студентські наукові товариства і конференції, можливість опублікувати власні результати у збірниках матеріалів конференцій - все це дозволяє студенту почати повноцінну наукову роботу, знайти однодумців, з якими можна порадитися і поділитися результатами своїх досліджень.

Для студентів молодших курсів при вивченні дисципліни «Хімія» підготовка рефератів, індивідуальних домашніх завдань з елементами наукового пошуку, участь у наукових гуртках є однією з основних форм наукової діяльності в рамках навчального процесу.

Сучасний рівень участі студентів у науковій роботі, різноманіття її форм і методів вимагають комплексного підходу до її планування та організації. Комплексна програма НДРС забезпечує ступеневу послідовність заходів і форм наукової роботи студентів у відповідності з логікою навчального процесу.

Активізація наукової роботи студентів пов'язана не тільки з використання різних методів навчання, але і політикою навчального закладу в області НДРС. Процес підготовки студентів до наукової праці є більш результативним, якщо студенти залучені в різноманітні форми науково-дослідної діяльності. Велике значення надається проведенню предметних олімпіад і конкурсів [1]. Їх мета - перевірити рівень знань і здатність вирішувати нестандартні завдання професійної спрямованості. Широке визнання отримали наукові семінари, якими керують провідні спеціалісти та вчені. Важливу роль в даному процесі відіграє вміння студента самостійно добирати та аналізувати отриману інформацію. Семінари виступають гідною школою підготовки студентів до науково-дослідної роботи [2].

Зібрані матеріали в ході вивчення й аналізу наукової літератури з обраної проблеми, відпрацювання методики та технології дослідження створюють основу для участі студентів у наукових конференціях. Обговорення результатів робіт на засіданнях наукового студентського гуртка розвиває у студентів вміння вести дискусію, висловлювати власну думку та відстоювати позицію.

Таким чином, у світлі сучасних вимог до оптимізації навчальної діяльності студентів, залучення їх у середу науково-дослідних робіт є важливим елементом формування їх професійної компетентності. Майбутній фахівець, безсумнівно, повинен бути готовий до здійснення науково-дослідної діяльності, що дозволить в подальшому в його професійній роботі і на науковому рівні, використовуючи дослідні методи, вирішувати виникаючі завдання.

Література

1. Балашов, В.В., Лагунов, Г.В., Малюгина, И.В., Масленников, В.В., Момот, А.И., Першуткин, Б.В., Поршнева, А.Г., Рулев, В.М., Румянцев, В.С., Стриханов, М.Н. Организация научно-исследовательской деятельности студентов в вузах России. Монография. В 3 ч. / ГУУ. – М., 2002. – С. 31.
2. Миронов, В.А., Майкова, С.Ю. Социальные аспекты активизации научно-исследовательской деятельности студентов вузов: Монография. – Тверь: ТГТУ, 2004. – С. 12.

УМОВИ УСПІШНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕДАГОГІЧНИМ КОЛЕКТИВОМ ШКОЛИ

*Д.І. Данилевський
Полтава, Україна*

Ефективність управління педагогічним колективом школи, як творчою спільнотою, передбачає обґрунтування і реалізацію сукупності умов, що забезпечують успішність і незворотність процесів особистісно-професійного розвитку педагогів, їх персоналізацію. Такої дослідницької позиції дотримується Т. Рогова [1, с. 306-307].

Умови – це стійкі обставини, що визначають стан, функціонування і розвиток системи. Аналіз наукової літератури виявляє різні підходи до класифікації умов функціонування педагогічних систем. Більшість учених (Ю. Бабанський, Ю. Конаржевський, М. Поташник й інші) об'єднують їх у дві основні групи: зовнішні і внутрішні умови. Р. Шакуров виділяє три групи умов, що визначають ефективність

керівництва педагогічним колективом: широкі соціальні, галузеві і місцеві [2, с. 46]. Першу групу умов науковець поділяє на соціально-історичні і соціально-ситуативні. Соціально-історичні умови визначаються розвитком економічного і політичного устрою суспільства, його матеріальною і духовною культурою. Р. Шакуров акцентує увагу на тому, що в ході суспільно-історичного прогресу стиль керівництва постійно демократизується. Соціально-ситуативні умови визначаються несталим, зигзагоподібним розвитком суспільства. У кризових ситуаціях (військова загроза, розлад в економіці, міжнаціональні конфлікти тощо) управління стає більш жорстким, демократія звужується, посилюється централізація влади.

Галузеві умови, на думку Р. Шакурова, також впливають на ефективність управління. Авторитарний стиль, що застосовується, наприклад, в армії не може домінувати в закладах освіти, наукових установах. Специфіка професійного змісту педагогічної діяльності вимагає творчого підходу і не може бути обмеженою суворими вимогами регламентації і нормування. Творча праця виявляється в умовах свободи пошуку, активної дії, відсутності диктату, наявності можливості колективного обговорення. Переміщення керівників з однієї галузі в іншу призводить до змішування й нівелювання стилю керівництва колективом і, як наслідок, до зниження ефективності управління.

До місцевих умов управління Р. Шакуров відносить специфіку кожного закладу освіти, що знаходить відбиття в особливостях педагогічного колективу, стадіях його розвитку, особистісних характеристиках керівників, їх лідерських якостях тощо. Науковець підкреслює, що при правильному управлінні, колектив як система, що розвивається, швидко «підтягнеться». Стрижньовим напрямом цього процесу є активізація участі педагогів в управлінні. При цьому керівник сам повинен організувати і стимулювати цей процес, тобто розвиток стилю його роботи повинен випереджати розвиток управлінської активності вчителів, а не навпаки [2, с. 46-52].

Іншу класифікацію пропонує І. Ісаєв [3, с. 18-19]. Дослідник виділяє соціально-педагогічні (загальні і специфічні) і часові умови функціонування педагогічної системи. Вважаємо, що класифікація умов, обґрунтована І. Ісаєвим, безпосередньо пов'язана із зовнішнім і внутрішнім впливом на педагогічну систему і її суб'єктів. Так, загальні умови можна віднести до зовнішніх, а специфічні і часові умови – до внутрішніх умов функціонування школи.

Згідно «суб'єкт-об'єктної» парадигми, управлінський аспект відображає ті обставини, умови, котрі є зовнішніми відносно керованого об'єкта. Тлумачення ж управління як «суб'єкт-суб'єктної» взаємодії, на яке спирається персоналізований підхід, визначає, що управлінські умови включають не тільки зовнішні, а й внутрішні умови суб'єктів управлінської взаємодії. Баланс між зовнішнім, зумовленим управлінням, і внутрішнім, тобто властивостями самої особистості педагога, може бути досягнутим, коли «індивідуальний розвиток діяльності визначається внутрішніми і зовнішніми умовами в їх єдності» [4, т. 1, с. 710-711].

Отже, при обґрунтуванні умов успішності управління педагогічним колективом на основі персоналізованого підходу доцільно враховувати як зовнішні, так і внутрішні умови функціонування школи. При цьому під зовнішніми умовами розуміємо сукупність необхідних і достатніх факторів, які створюють сприятливе середовище для ефективного функціонування і розвитку педагогічної системи. Внутрішні умови пов'язані зі здатністю педагогічної системи впливати на оточуюче середовище, пристосовуватися до умов, що змінюються.

Таким чином, під умовами успішності управління педагогічним колективом школи на основі персоналізованого підходу розуміємо сукупність зовнішніх і внутрішніх факторів, які впливають на результати особистісно-професійного розвитку педагогів, їх діяльності з самоорганізації змін і, як наслідок, на успішність персоналізації особистості вчителя, ефективність діяльності педагогічного колективу.

Література

1. Рогова Т.В. Особливості педагогічного колективу і його соціально-психологічна структура // Гуманізація навчально-виховного процесу: Зб. наук. пр.. Вип. XVII. — Слов'янськ: Видавничий центр СДПУ, 2003. — С. 306—309.
2. Шакуров Р.Х. Социально-психологические основы управления: руководитель и педагогический коллектив. — М.: Просвещение, 1990. — 208 с.
3. Исаев И.Ф. Школа как педагогическая система: основы управления: Учебное пособие. — Белгород: Изд-во БГУ, 1997. — 145 с.
4. Педагогическая энциклопедия / Глав. ред. И.А. Каиров. — М.: Советская Энциклопедия, 1964. — Т.1, 1966. — Т. 3.